

İslâm inancında takiyye

Hasan Bey: “Takiyye nedir? İslâm inancında takiyyenin yeri var mıdır? Varsa şartları nelerdir?”

TAKİYYENİN KÖKENİ

Takiyye ve takva aynı kökten olup, Arapça itteka ve veka kökünden gelmişlerdir. Korunmak ve sakınmak anlamını taşıyorlar. Şu kadar var ki, takva Allah korkusunu ifade ederken, takıyye genelde insanlardan korkmak ve sakınmak anlamında kullanılmıştır.

Ehl-i sünnetin yalnız kâfirlere ve müşriklere karşı uygulanmasına ruhsat verdiği takiyye, Ehl-i Beyt mektebinin önemli bir fıkıh terimi olagelmıştır. Hatta Şif Müslümanlar takıyyeyi iman esaslarından saymışlardır. Ehl-i Beyt âlimlerinden Şeyh Ensari'ye göre takiyye, başkasından gelebilecek zarardan korunmak için, ona bir söz veya davranışla uyum sağlamaktır. İslâm tarihinde takıyye şu şekillerde uygulanmıştır.

RUHSAT VERİLEN TAKİYYE

Kâfirlere veya müşriklere karşı malından ve canından korkanın ve zora düşenin, korku ve zorluk sırasında inancını gizlemesi, hatta kâfirlerin inançlarına kalben değil, dilden sevgi göstermesi demektir.

İslâm'ın Mekke döneminde güçsüz Müslümanlar, ileri gelen Mekke müşriklerinin baskısı ve işkencesi altında çok sıkıntı çektiler. Allah ile putlar arasında tercih yapmaya zorlandılar. Şiddetli işkence gördüler. Hazret-i Yasir ile muhtereme eşi Hazret-i Sümeyye (ra) Ebu Cehil'in işkencesi altında can verdiler. İnançlarını gizlemediler ve müşriklerin sözlerini söylemediler. Habbab İbn Eret (ra) şiddetli kor üzerine sırt üstü yatırıldı ve Allah'a imanından vazgeçmeye zorlandı. Bilâl-i Habeşî (ra), demirden bir zırh içinde kavurucu sığağın altında kızgın kumlar üzerinde çıplak şekilde sürüklendi. Allah'ı inkâr etmeye zorlandı. Buna rağmen Bilâl-i Habeşî (ra) bayılıncaya kadar 'Allah birdir' sözünü ağızından düşürmedi. Örnekler arttırılabilir.

Fakat insanlara güç yetiremeyecekleri şeyi yüklemeyen Cenâb-ı Allah, çeşitli işkenceler altında kalan Müslümanlara, kalbinde iman olmak şartıyla, işkenceden kurtuluncaya kadar, kâfirlerin veya müşriklerin sözlerini söylemelerine izin vermiştir. Babası ve annesi aynı işkenceden şehit düşen Ammar bin Yasir (ra),

müşriklerin işkencesine dayanamayınca onların istedikleri sözü söyledi ve ölümden kurtuldu. Fakat hemen ardından ağlayarak Peygamber Efendimize (asm) gelerek: “Ya Resulallah! Ben senin hakkında kötü konuşmadan ve ilâhlarını övmeden beni bırakmadılar!” dedi. Peygamber Efendimiz (asm) sordu: “O anda kalbin nasıldı?” Hazret-i Ammar (ra): “Kalbim imanla dopdoluydu!” dedi. O zaman rahmet ve kolaylık peygamberi Resûl-i Ekrem Efendimiz (ra) aynı durumla karşılaşması halinde aynı sözleri tekrar söylemeye izin verdi. Ardından şu âyet-i kerime nazil oldu: “Kalbi imanla yatışmış olduğu halde inkâra zorlanan kişi (kurtulmuştur), fakat kim inandıktan sonra Allah’ı tanımaz ve küfre kalbini açarsa, Allah’ın gazabı onların başındadır, onlar için büyük azap vardır.” 1

Anlaşıyor ki takiyye teşvik edilmiş bir dinî esas değil; kâfirlere veya müşriklere karşı canı ve malı korumak gerekçesiyle verilmiş bir ruhsattan ibarettir.

CAİZ OLMAYAN TAKİYYE

İslâm’ın ilk yüzyıllarında meydana gelen iç savaşlarla Hz. Ali ve Hz. Hüseyin’in şehit edilmeleri, Hz. Ali taraftarları için zor günlerin de başlangıcı olmuştu. Emevî yönetimine sadık adamlar dört bir tarafa dağılarak Hz. Ali taraftarlarını izlemeye başladılar. Yakaladıkları Şiîleri, Hz. Ali ve ailesine hakaret etmeye zorluyorlar, buna dayanamayıp Şiîliğini açığa vuranları ölümle cezalandırıyorlardı. Canlarını kurtarmak için Şiîler “takiyye” ilkesini bir inanç esası saydılar ve bu esasa dört elle sarıldılar. Buna göre; düşmanın eline düşen, kendini kurtarıncaya kadar inancını inkâr etme hakkına sahipti.

Şiî fırkalarından İsnâaşeriyye, takiyyeyi dinî bir prensip, bir inanç esası olarak kabul etmiştir. İsnâaşeriyyeye göre, takiyye vaciptir. Öyle ki Hazret-i Ali ilk üç halife döneminde hilâfet kendi hakkı iken takiyye yaparak ses çıkarmamıştır, onlara boyun eğmiştir. Şia fırkalarınca takiyyenin böylesine abartılı kullanılmasını Bediüzzaman Hazretleri eleştiriyor ve riyakârlık ve ikiyüzlülük sayıyor. Bediüzzaman’a göre Hazret-i Ali’nin ilk üç halifeye biat etmesi takiyye sebebiyle değil, onların halifeliklerini hak görmesi sebebiyledir. Eğer hak görmeseydi bir dakika tanımaz ve itaat etmezdi.2

Nitekim Cafer-i Sadık (ra): “Mü’mine karşı takiyye yapmak şirktir” demiştir.

Günümüzde Bediüzzaman’a göre yol ikidir: Ya susmaktır, ya da doğruluktur. Müslüman yönetime karşı takiyye adıyla yalan söylemek ya da inancını gizlemek İslâmiyet’in şiarı değildir. İslâmiyet’in esası doğruluktur.3

Dipnotlar:

- 1- Nahl Sûresi: 106, 107.
- 2- Lem'alar, s. 51.
- 3- İşârâtü'l-İ'câz, s. 93.